

ЕВОЛЮЦІЯ ТА СУЧАСНЕ РОЗУМІННЯ ДЕФІНІЦІЇ «СТАЛИЙ РОЗВИТОК»

Мороз С.Г.

Національний фармацевтичний університет, м. Харків, Україна

m.sg@ukr.net

Серед найбільш обговорюваних сучасних моделей розвитку людства чільне місце займає концепція сталого розвитку суспільства, яка пов'язана з потребами й обмеженнями населення. Виходячи з матеріалів Конференції ООН з навколишнього середовища і розвитку, сталий розвиток – це такий розвиток суспільства, що задовольняє потреби сучасності, не ставлячи під загрозу здатність наступних поколінь задовольняти свої власні потреби.

«Сталість» – це категорія, що використовується у філософії, економіці, соціології, політології, менеджменті та інших галузях наукових знань. В соціально-гуманітарному знанні сталість системи розглядається як її здатність повертатися до вихідного стану після завершення певного зовнішнього впливу, який вивів її з цього стану, що для живих систем проявляється у їх здатності пристосовуватися до змінюваних умов існування.

Економічною наукою поняття стійкості було запозичене з теорії систем, де стійкість використовується в комплексі інтегральних характеристик складного об'єкта, що відображають його взаємодію з середовищем, внутрішню структуру і поведінку, і є одним з первинних якостей будь-якої системи. У загальному сенсі під стійкістю розуміється здатність системи зберігати її властивість по відношенню до невизначеності деяких параметрів самої системи або зовнішнього середовища.

У класичних моделях математичної економіки виділяють три види стійкості: 1) стійкість за Вальрасом – властивість ринкової системи досягати деякої цінової рівноваги шляхом саморегулювання; 2) стійкість за Нешем – стан ринку, яке не вигідно змінювати жодному з ринкових гравців;

3) стійкість за Еджвортом – заблокований стан ринкового співтовариства економічних агентів, при якому жодній з коаліцій цієї спільноти не вигідно відділятися від інших гравців і розподіляти між собою додатковий коаліційний прибуток.

Подальший розвиток в економічній науці теорія стійкості отримала в рамках теорії організації А.А. Богданова, Б.З. Мільнера, та ін. Саме в їх концепціях формується самостійна категорія стійкості, що відрізняється від її «технічного» розуміння, проте все більше схиляється в бік її ототожнення з життєздатністю організації.

Увагу світової спільноти концепція «sustainable development» («сталій розвиток») привернула після публікації в 1987 р. доповіді «Наше спільне майбутнє», підготовленою Комісією ООН з навколишнього середовища і розвитку. Прийнята на засіданні 42-ї сесії Генеральної асамблеї ООН резолюція, визначила сталий розвиток як «такий розвиток, що задовольняє потреби теперішнього покоління, але не ставить під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби. Він містить два ключових поняття:

- поняття потреб, зокрема потреб, необхідних для існування найбільш вразливих верств населення, які повинні бути у першочерговому пріоритеті;
- поняття обмежень, зумовлених станом технології і організації суспільства, що накладаються на здатність навколишнього середовища задовольняти нинішні і майбутні потреби».

На сьогодні відсутній єдиний підхід до розуміння дефініції «сталій розвиток», що спонукає дослідників до пошуку нової наповненості терміну та розкриття його сутності. А.В. Лісовий вказує, що сталий розвиток – це напрям економічного зростання, при якому забезпечується якість життя громадян, що опирається, з одного боку, на сучасні досягнення науково-технічного прогресу, які задовольняють його поточні потреби, але своєю дією середовище не загрожують майбутнім поколінням, з іншого боку –

забезпечується якісне зростання по рівнях матеріального, житлово-побутового, соціального забезпечення, охорони здоров'я, екологічної та особистої безпеки. На думку С.В. Мочерного, сталий розвиток – запропонована світовим товариством сучасна концепція бажаного суспільного розвитку, що ґрунтується на стратегії оптимізації всієї діяльності людства в його взаємодії з довкіллям. Б.А. Карпінський зазначає, що сталий розвиток економіки – це розвиток, який базується на впровадженні досягнень НТП у виробництво і веде до зростання продуктивності праці, якості продукції, забезпечує раціональне витрачання природно-сировинних ресурсів і стан довкілля, за якого встановлюється обмеження на витрачання природно-сировинних ресурсів.

Отже, поняття «сталий розвиток» є досить широким, тому його трактування можна розподілити за ступенем акцентування уваги вчених на різних його аспектах: на домінуванні екологічних питань в розвитку; на переважуванні соціально-економічних проблем; на несумісності двох термінів та необхідності збалансувати розвиток базових складових для досягнення рівноважного стану; на інтеграції трьох його складових – економіки, природи, соціуму.